C/2025/5141

28.10.2025

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus

ELi kodanikuühiskonna dialoogi head tavad osalusprotsesside valguses

(omaalgatuslik arvamus)

(C/2025/5141)

Raportöör: **Arnaud SCHWARTZ**

Nõustaja	Matteo VESPA (III rühma raportööri nõustaja) Ruairí FITZGERALD (II rühma nõustaja)
Täiskogu otsus	19.9.2024
Õiguslik alus	kodukorra artikli 52 lõige 2
Vastutav sektsioon	tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	27.6.2025
Vastuvõtmine täiskogus	16.7.2025
Täiskogu istungjärk nr	598
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	183/3/5

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Kodanikuühiskonna väsimatu töö kodanikuosaluse ja kodanikuaktiivsuse edendamisel, kodanikuühiskonna dialoogi soodustamisel, inimõiguste kaitsmisel ja demokraatlike tavade edendamisel on hindamatu panus ELi tugevusse, vastupanuvõimesse ja legitiimsusse ([1]).

1.2. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee märgib, et sotsiaaldialoogi struktuurides ja protsessides tuleks täielikult tunnistada ja arvesse võtta sotsiaalpartnerite organisatsioonide konkreetset rolli. Samas tuleb tunnistada, et kodanikuühiskonna dialoog, mida peetakse suurema hulga sidusrühmadega laiema teemaderingi kohta, on eraldiseisev protsess. Seda vahet tuleks teha ka sotsiaalpartnerite ja laiema kodanikuühiskonna suutlikkuse suurendamise toetamises ([2]).

1.3. Ilmsete geopoliitiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja ökoloogiliste kriiside kontekstis, mis lisanduvad digiväljakutsetele, kutsub komitee ELi institutsioone ja liikmesriike üles järgima komitee varasemaid ettepanekuid sotsiaaldialoogi ja kodanikuühiskonna dialoogi kohta ning kaasama individuaalsed kodanikud demokraatiasse üldiselt.

([1]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panus Euroopa Komisjoni 2025. aasta tööprogrammi: https://www.eesc.europa.eu/en/documents/resolution/european-economic-and-social-committee-contribution-2025-european-commission-work-programme-all-languages.

([2]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemadel „Ettepanek: nõukogu soovitus sotsiaaldialoogi tugevdamise kohta Euroopa Liidus“ (COM(2023) 38 final – 2023/0012 (NLE)) ja „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Sotsiaaldialoogi tugevdamine Euroopa Liidus – selle täieliku potentsiaali ärakasutamine õiglasel üleminekul““ (COM(2023) 40 final) (ELT C 228, 27.4.2023, lk 87), punkt 1.7.

1.4. Lisaks kutsub komitee ELi institutsioone üles kasutama ära täiendavaid elemente, mida pakub kodanikuühiskonna dialoog ja mida on kirjeldatud käesolevas omaalgatuslikus arvamuses.

1.5. Tuginedes Euroopa Komisjoni võetud kohustusele tõhustada koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonidega, kavatseb komitee teha tihedat koostööd Euroopa Komisjoniga kodanikuühiskonna platvormi loomisel ja juhtimisel ning selle korrapärase toimimise edendamisel.

1.6. Sellega seoses teeb komitee kui aluslepingul põhinev ELi nõuandev organ, mis koosneb tööandjate, töötajate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajatest, ning kui organiseeritud kodanikuühiskonna koda ettepaneku, et komitee võiks olla selle platvormi võõrustaja. Loodud on komitee liikmetest koosnev ajutine töörühm, kelle ülesanne on arendada edasi komitee ja platvormi koostööd.

1.7. ELi institutsioonide toel võiks komitee toimida ka üldsuse ja organiseeritud kodanikuühiskonna osaluse keskuse ja haldajana, mitmekordistades komisjoni ja teiste institutsioonide korraldatud konsultatsioonide mõju ning kogudes süstemaatiliselt oma liikmetelt ja üldisemalt Euroopa organiseeritud kodanikuühiskonnalt sisendit oma arvamuste kohta Euroopa poliitilise tegevuskava peamiste prioriteetide ja poliitikastrateegiate teemal ([3]).

1.8. Lisaks rõhutab komitee, et tema ettepanekud põhinevad Euroopa Liidu lepingul (ELi leping), Euroopa Liidu toimimise lepingul (ELi toimimise leping) ja Euroopa tuleviku konverentsi 9. mai 2022. aasta lõpparuandel, milles nõutakse sõnaselgelt, et tugevdataks komitee institutsioonilist rolli ja suurendataks komitee mõjuvõimu osalusdemokraatia meetmete, näiteks kodanikuühiskonnaga peetava struktureeritud dialoogi hõlbustajana.

2. **Üldised märkused**

2.1. Organiseeritud kodanikuühiskonnal on keskne roll kõigi erinevate üksikisikute ja ühiskonnarühmade osaluse hõlbustamisel ja nende püüdluste väljendamisel demokraatlikus otsustusprotsessis. Kodanikuühiskonna osalus on Euroopa demokraatia ülioluline osa, mis on nii ELi poliitika õiguspärasuse eeltingimus kui ka vahend, millega tagatakse Euroopa tasandil välja töötatud poliitika ja õigusaktide vastavus kõigi sellest poliitikast mõjutud inimeste olukorrale ja vajadustele. Institutsioonide ja kodanikuühiskonna dialoog on peamine vahend, mille abil suurendada inimeste usaldust demokraatia vastu.

2.2. ELi toimimise lepinguga volitatud nõuandva organina ([4]) omab komitee eriteadmisi ja on ainulaadne alaline kodanikuühiskonna dialoogi foorum, kus lahendusi pakutakse välja tööandjate ja töötajate ning muude kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajate konsensuse alusel ([5]). Komitee liikmetel on oma vastavate organisatsioonide volitused ([6]) ja nad esindavad ligikaudu 90 miljonit inimest kõigist eluvaldkondadest.

2.3. Komitee on aastakümneid aidanud kaasa kodanikuühiskonna dialoogi arengule ([7]), mis hiljem lisati Lissaboni lepingu artikli 11 lõigetesse 1 ja 2. Komitee märkis hiljuti ([8]), et Civil Society Europe nõudis üleminekut ametlikumale ja struktureeritumale ELi kodanikuühiskonna dialoogi raamistikule ([9]).

([3]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kontaktrühm, dialoogitsükkel 2024 – aruteludokument teemal „A European Strategy for Civil Society“: https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/2025-01/reflection_paper_on_a_european_strategy_for_civil_society_fin_eesc-2024-04653-00-00-info-edi.pdf.

([4]) ELi toimimise lepingu artiklid 300–304.

([5]) ELi toimimise lepingu artikli 300 lõige 2.

([6]) ELT C 349, 29.9.2023, punkt 4.5; Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna dialoogi ja osalusdemokraatia tugevdamine ELis: edasised sammud“ (ettevalmistav arvamus eesistujariigi Belgia taotlusel) (ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj), punkt 1.8.

([7]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kokkuvõte osalusdemokraatia kohta, 2020: https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/participatory-democracy-success-story-written-eesc.

([8]) ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, punkt 3.8.

([9]) Civil Society Europe'i avalik kiri Euroopa Komisjoni presidendile, 2022: https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/publications-other-work/publications/participatory-democracy-success-story-written-eesc. See ei hõlma sotsiaalpartnereid.

2.4. Samuti on komitee kutsunud ELi institutsioone üles võtma juhtrolli kodanikuühiskonna strateegia ja selge tegevuskava väljatöötamisel ([10]). Eesistujariigi Belgia taotlusel uuris komitee hiljuti, kuidas tugevdada kodanikuühiskonna dialoogi, sealhulgas seda, millised elemendid võiks lisada raamistikku, et see soodustaks kodanike otsest osalemist ja dialoogi vahendusasutustega nii Euroopa kui ka liikmesriikide tasandil ([11]).

2.5. Lähtudes komitee varasemast selleteemalisest tööst ([12]), tuuakse käesolevas arvamuses välja ELi toimimise lepingul ja headel tavadel põhinevat ELi tasandi kodanikuühiskonna dialoogi soodustava raamistiku põhijooned.

3. **Kodanikuühiskonna dialoogi eesmärk**

3.1. Kodanikuühiskonna dialoog peaks olema pidev, struktureeritud, võrdne ja sisukas suhtlus institutsioonide ja organiseeritud kodanikuühiskonna vahel, eesmärgiga luua nõuetekohane poliitika, mida seejärel rakendatakse ja hinnatakse.

3.2. Euroopa tuleviku konverentsi soovitustele tuginedes tuleb rõhutada ja täiustada komitee erilist rolli kodanikuühiskonna konsultatsioonimenetluste ja kodanikuühiskonna dialoogi institutsioonilise järelevalvajana, nagu on märgitud komitee arvamuses kodanike paneelarutelude kohta ([13]).

3.3. Kodanikuühiskonna dialoog peaks ühtlasi olema kaasav, läbipaistev ja tulemustele suunatud, võimaldama sisuliselt vahetada teavet, eksperditeadmisi ja kogemusi ning anda tagasisidet. See sisaldab koostööd lahenduste leidmisel ning pikaajalisi partnerlusi avaliku sektori asutuste ja organiseeritud kodanikuühiskonna vahel. Dialoog peaks toimuma poliitiliste otsuste tegemise tsükli kõigil tasanditel ja kõigis etappides, alates tegevuskava koostamisest ning seisukohtade ja prioriteetide määratlemisest kuni hindamiseni. Kodanikuühiskonna dialoog peaks tagama, et poliitilistes otsustes võetakse arvesse nendest otsustest mõjutatud inimeste, eelkõige haavatavas olukorras olevate ja kõige tõrjutumate rühmade vajadusi, ning tagatakse nende osalus poliitikakujundamise protsessis ja vastuvõetud meetmete tõhusus.

3.4. ELi tasandi kodanikuühiskonna dialoogi tuleks alati kaasata ELi tasandi kodanikuühiskonna organisatsioone. ELi institutsioonidele eeskuju andes moodustas komitee 2004. aastal kontaktrühma, et luua komitee ning Euroopa kodanikuühiskonna organisatsioonide ja võrgustike dialoogi ja koostöö raamistik. Kontaktrühm suhtleb ühist huvi pakkuvates valdkonnaülestes küsimustes. See pakub Euroopa kodanikuühiskonna katusorganisatsioonidele ([14]) ainulaadset institutsioonilist struktuuri, mis võimaldab kodanikuühiskonna dialoogil toimuda ja edendab osalusdemokraatiat. Kontaktrühm on kanal, mille kaudu selles osalev organiseeritud kodanikuühiskond saab arutada ja mõjutada ELi tegevuskava ja otsustusprotsessi (nagu on ette nähtud ELi lepingu artiklis 11) ([15]).

([10]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee panus Euroopa Komisjoni 2025. aasta tööprogrammi, punkt. 6.7: https://www.eesc.europa.eu/en/documents/resolution/european-economic-and-social-committee-contribution-2025-european-commission-work-programme-all-languages.

([11]) ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj.

([12]) Eelkõige ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus — Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele demokraatia kaitse kohta (COM(2023) 630 final) — Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) nr 1024/2012 ja (EL) 2018/1724 seoses teatavate direktiivis (EL) XXXX/XXXX sätestatud nõuetega (COM(2023) 636 final) — Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega kehtestatakse siseturul ühtlustatud nõuded kolmandate riikide nimel toimuva huvide esindamise läbipaistvuse kohta ja muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 (COM(2023) 637 final) (ELT C, C/2024/4061, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4061/oj, ELT C 349, 29.9.2023, lk 69), ELT C 228, 29.6.2023, lk 87.

([13]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kuidas jõuda kavandatud sihtrühmani ja kasutada tõhusalt kodanike paneelarutelude tulemusi?“ (omaalgatuslik arvamus) (ELT C 349, 29.9.2023, lk 69) ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus — Tasakaalustamatus sotsiaalkaitses üldiselt ja konkreetselt uute töövormide ja ebatüüpilises töösuhtes olevate töötajate puhul (omaalgatuslik arvamus) (ELT C, C/2025/106, 10.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/106/oj), punkt 5.9.

([14]) See ei hõlma Euroopa sotsiaalpartnerite organisatsioone: Civil society organisations/Sociétés civiles organisées, EESC: https://www.eesc.europa.eu/en/sections-other-bodies/other/liaison-group/organisation/civil-society-organisations-societes-civiles-organisees.

([15]) ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, punkt 2.4.

3.5. ELi institutsioonidel on juriidiline kohustus rakendada ELi lepingu artiklit 11 pidevalt ja tõhusalt ELi tasandil ([16]), nagu on rõhutatud ka kontaktrühma hiljutises aruteludokumendis „A European Strategy for Civil Society“ ([17]). ELi lepingu artikkel 11 kohustab ELi institutsioone pidama esindusühenduste ja kodanikuühiskonnaga avatud, läbipaistvat ja korrapärast dialoogi. Ent puuduvad suunised selle kohta, kuidas kodanikuühiskond saaks osaleda selles sisukas dialoogis ELi institutsioonidega ([18]).

3.6. Komitee leiab, et ELi lepingu artikli 11 tulemuslikkuse tagamiseks on oluline kohaldada ELi institutsioonides teatavaid standardeid. See peaks hõlmama selliseid küsimusi nagu kodanikuühiskonna dialoogi tähendus, selle tulemustele orienteeritus, tegevuste korrapärasus ja ajastus, poliitilise tegevuskava ja prioriteetide jagamine, haavatavate rühmade kaasamine ning tagasiside ja tulemused. Komitee rõhutab, et sellel strateegial on reaalne potentsiaal Euroopa poliitikameetmeid kodanike igapäevaelus paremini rakendada. Pealegi võib Euroopa Liidu lepingu artikli 11 parem rakendamine organiseeritud kodanikuühiskonna kaasatuse suurendamiseks ELi poliitikakujundamise protsessis ja samal ajal komitee rolli tugevdamine viia sihipärasema ja tõhusama poliitikani ([19]).

3.7. Kodanikuühiskonna dialoogis osalejad peaksid olema organiseeritud kodanikuühiskonna volitatud esindajad. Minevikus on riiklikud ja piirkondlikud kodanikuühiskonna organisatsioonid ise organiseerunud liikmesusel põhinevateks võrgustikeks ja ELi katusorganisatsioonideks, et suhelda ELi institutsioonidega. Euroopa Parlament ja seejärel Euroopa Komisjon on seda riikidevahelist koostööd eri rahastamisprogrammide kaudu toetanud, et tagada demokraatlik osalus ja tõhustatud juhtimine, aidata ületada lõhet kodanike ja ELi institutsioonide vahel ning tasakaalustada erahuve.

3.8. Kodanikuühiskonna dialoog ei välista organiseeritud kodanikuühiskonna osalemist konsulteerimis- ja poliitikakujundusfoorumitel koos teiste tähtsate osalejatega, nagu mõttekojad, uurimisinstituudid ja muud sidusrühmade organisatsioonid. See peaks pigem täiendama, mitte asendama praeguseid sidusrühmade kaasamise tavasid, mis on esitatud parema õigusloome raamistikus, ning andma panuse läbipaistvuse, tagasiside ja järelmeetmete parandamisse.

3.9. Komitee kordab oma üleskutset ([20]), et koostataks kodanikuühiskonna dialoogi strateegia, mille tulemuseks oleks tegevuskava. Arvamuses „Kodanikuühiskonna dialoogi ja osalusdemokraatia tugevdamine ELis“ tegi komitee ettepaneku, et strateegia hõlmaks eraldi sammast Euroopa demokraatia kaitse paketi osana. See üleskutse pädeb endiselt ja tuleks lisada tulevasse Euroopa demokraatia kaitse programmi ettepanekusse. Lisaks võiks strateegiaga püüda saavutada ELi institutsioonide vahel institutsioonidevahelise kokkuleppe, milles määratakse kindlaks meetmed ja vahendid, mida seoses nendega kasutataks. Seda on taotlenud komitee III rühm ning mitmed kodanikuühiskonna võrgustikud, organisatsioonid ja esindajad ([21]). Komitee võiks seda hõlbustada ja kaasata kodanikuühiskonna võrgustikke ELi tasandil. Strateegia oleks esimene samm kodanikuühiskonna rolli tugevdamisel ja kodanikuühiskonna dialoogi edasiarendamisel ([22]).

3.10. Komitee märgib, et Euroopa Komisjon on kohustunud suurendama koostööd kodanikuühiskonnaga demokraatia, õigusriigi ja seonduvates küsimustes ning looma kodanikuühiskonna platvormi, eesmärgiga toetada korrakindlamat kodanikuühiskonna dialoogi ning tegutseda selle nimel, et tugevdada kodanikuühiskonna, aktivistide ja inimõiguste kaitsjate kaitset nende töös ([23]).

3.11. Aluslepingutega volitatud ELi nõuandva organina, mis koosneb tööandjate, töötajate ja muude kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajatest, kutsub komitee komisjoni tungivalt üles nimetama komitee võõrustavaks institutsiooniks, kes hõlbustab kodanikuühiskonna platvormi loomist, toimimist ja juhtimist, ning toetama komiteed selleks vajalike lisavahenditega.

([16]) ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, punkt 5.3.
([17]) https://www.eesc.europa.eu/et/news-media/news/civil-society-organisations-call-eu-civil-society-strategy.
([18]) Kontaktrühm, dialoogitsükkel 2024 – aruteludokument teemal „A European Strategy for Civil Society“.
([19]) ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, punkt 1.9.
([20]) ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, punkt 1.5.
([21]) https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/2024-01/OpenLetter_EN_updated.pdf.
([22]) ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, punkt 1.5.
([23]) Volinik McGrathi missioonikiri: https://commission.europa.eu/document/download/27636865-211e-46fe-97fb-582b514c78f9_en?filename=mission-letter-mcgrath.pdf.

3.12. Nagu komitee on varem märkinud, tuleks sotsiaaldialoogi struktuurides ja protsessides täielikult tunnistada, arvesse võtta ja edendada sotsiaalpartnerite organisatsioonide konkreetset rolli. Samas tuleks tunnistada, et kodanikuühiskonna dialoog, mida peetakse suurema hulga sidusrühmadega laiema teemaderingi kohta, on eraldiseisev protsess ([24]). Kodanikuühiskonna dialoogi käsitlevad arutelud ja meetmed, sealhulgas kodanikuühiskonna platvorm, ei tohi õõnestada või riivata sotsiaaldialoogi ega aluslepingutes määratletud sotsiaalpartnerite rolli ja õigusi või neisse sekkuda. Sotsiaaldialoogi tuleks tugevdada, mitte kahjustada.

4. **Tee sillutamine raamistikule, mis soodustab kodanikuühiskonna dialoogi ELi tasandil**

4.1. On kindlaks tehtud ([25]), et ELi olemasolev kodanikuühiskonna dialoogi raamistik hõlmab nii vertikaalset mõõdet (konkreetseid poliitikastrateegiaid käsitlev sektoripõhine kodanikuühiskonna dialoog kodanikuühiskonna organisatsioonide ja nende partnerite vahel seadusandlikes ja täidesaatvates asutustes) kui ka valdkondadevahelist mõõdet (struktureeritud ja korrapärane dialoog ELi institutsioonide või nende riiklike partnerite ja kodanikuühiskonna vahel ELi arendamise ja ELi valdkonnaülese poliitika teemal). ELi kodanikuühiskonna dialoog hõlmab nii konkreetseid poliitikavaldkondi kui ka üldist poliitikat ja poliitilisi suuniseid, nagu Euroopa Komisjoni iga-aastane tööprogramm.

4.2. Sellega seoses ja soovides aidata ELi institutsioonidel koos organiseeritud kodanikuühiskonnaga töötada välja Euroopa raamistik, mis soodustab veelgi kodanikuühiskonna dialoogi ELi tasandil, juhib komitee ELi institutsioonide tähelepanu järgmistele riiklikele headele tavadele, tõstes esile edukaid osalusprotsesse.

4.2.1. Prantsusmaal on riiklik avaliku mõttevahetuse komisjon (CNDP) ([26]) sõltumatu asutus, mis kaitseb üldsuse õigust saada teavet ja osaleda keskkonnamõjuga projektide ning riikliku poliitika väljatöötamises. See komisjon sekkub alates varaseimatest etappidest, püstitades mitte ainult küsimuse „kuidas“, vaid ka „miks“. See võimaldab otsuseid mõjutada.

4.2.2. Itaalia põhiseaduse artiklis 118 on sätestatud kodanike õigus esitada avalikes huvides iseseisvaid algatusi võrdsetel alustel avalik-õiguslike institutsioonidega. See subsidiaarsuse põhimõte kajastub jagatud haldust käsitlevates kohalikes õigusaktides, kuigi seda on endiselt keeruline kohaldada ja selle tõlgendus erineb ([27]).

4.2.3. Iirimaal analüüsib kestliku majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnaalase arenguga seotud strateegilisi poliitilisi küsimusi ja esitab valitsusele nende kohta aruandeid riiklik majandus- ja sotsiaalnõukogu (NESC) ([28]). Sel nõukogul on viis sotsiaalse partnerluse sammast: ametiühingud, ettevõtjate ja tööandjate organisatsioonid, põllumajandusorganisatsioonid, kogukondlik ja vabatahtlik sektor ning keskkonnasammas.

4.2.4. Lätis korraldatakse kodanikuühiskonna dialoogi koostöömemorandumi ([29]) alusel, mis sõlmiti 2005. aastal valitsuse ja enam kui 500 organisatsiooni vahel. Kodanikuühiskonna dialoog on nüüd jõudmas keskse koordineeriva rollini: olemas on töörühmad, vahekohtuvõimalused ja avalikele otsustele pühendatud portaal. Kodanikuühiskonna organisatsioonid osalevad ka iga-aastasel parlamentaarsel foorumil, avatud uste päevadel ning välis- ja Euroopa asjade kohta aruande koostamisel. Kõik dokumendid on veebis kättesaadavad ja koosolekud toimuvad sageli hübriidrežiimis, et piirkondadest oleks lihtsam osaleda.

4.2.5. Madalmaades on kliimanõukogu ([30]) nõuandev organ, mis vastutas aastatel 2018–2019 riikliku kliimakokkuleppe väljatöötamise eest. See koondas valitsuse juhtimisel majandussektorite, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja kohalike omavalitsuste esindajad. 2019. aastal esitatud kokkuleppes rõhutatakse energiasüsteemi ümberkujundamise pöördumatust ja vajadust tugeva poliitilise pühendumuse järele.

([24]) ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, punkt 1.4.
([25]) Vt nt Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna dialoogi ja osalusdemokraatia tugevdamine ELis: edasised sammud“ (ettevalmistav arvamus eesistujariigi Belgia taotlusel) (ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj), punkt 3.5.
([26]) www.debatpublic.fr.
([27]) www.labsus.org/2024/03/unutopia-realizzata-dieci-anni-dopo.
([28]) www.ihrec.ie.
([29]) www.icnl.org/wp-content/uploads/Latvia_memo.pdf.
([30]) www.klimaatakkoord.nl.

4.2.6. Rootsis ([31]) on valitsuse ja kodanikuühiskonna koostöö üles ehitatud dialoogiplatvormidele ja strateegilistele partnerlustele, mille eesmärk on suurendada kodanike osalust avaliku poliitika kujundamises. Oluline panus kriisivalmidusse antakse nii üksikisiku kui ka kohalikul ja riiklikul tasandil.

5. **Korraldus igas ELi institutsioonis**

5.1. Komitee nõuandev roll võimaldab Euroopa kodanikuühiskonnal osaleda Euroopa Liidu otsustusprotsessis. Sellega toetatakse Euroopa ideed ja aidatakse suurendada üldsuse usaldust Euroopa vastu ([32]).

5.2. Kodanikuühiskonna dialoog tuleks korraldada kolme peamise ELi institutsiooniga nende vastavate struktuuride ja eesmärkide kohaselt. Allpool on esitatud mõned võimalikud meetmed.

5.3. Euroopa Parlament: lisaks sellise asepresidendi nimetamisele, kelle ülesanne on korraldada struktureeritud dialoogi kodanikuühiskonnaga, võiks iga parlamendikomisjoni sekretariaadis sisse seada kodanikuühiskonna dialoogi kontaktpunktid, sealhulgas iga-aastane dialoog esindusorganisatsioonidega neis komisjonides ja iga-aastane dialoog organiseeritud kodanikuühiskonnaga parlamendis arutatavates põhiküsimustes, toetades raportööride ja kodanikuühiskonna organisatsioonide suhtlust.

5.4. Euroopa Komisjon: tuleks koostada eri peadirektoraatides peetava kodanikuühiskonna dialoogi juhised; luua kodanikuühiskonna dialoogi käsitlev talitustevaheline rühm, kuhu kuulub liikmeid eri peadirektoraatidest; töötada välja kodanikuühiskonna dialoogi teemalised koolitused ning, nagu juba varem soovitatud, luua kodanikuühiskonna platvorm, mille võõrustaja oleks komitee. Sellega seoses otsustas komitee juhatus 2025. aasta aprillis luua spetsiaalse komitee liikmete rühma, et arendada edasi komitee koostööd platvormiga.

5.5. Nõukogu: nõukogu peaks läbi vaatama selle, kuidas ta korraldab seoses oma õigusloomealase ja poliitilise tööga süstemaatilisi konsultatsioone organiseeritud kodanikuühiskonnaga. Need konsultatsioonid võivad seisneda selles, et nõukogu kutsub kodanikuühiskonna organisatsioone oma töörühmade koosolekutele. Lisaks võivad nõukogu roteeruvad eesistujariigid korraldada kohtumisi kodanikuühiskonna organisatsioonidega oma prioriteetide teemal ([33]).

6. **Kodanikuühiskonna dialoog ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee**

6.1. Komiteel kui tööandjate ja töötajate ning muude kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajatest koosneval nõuandval organil on oluline roll kodanikuühiskonna dialoogi kaitsmisel ja edendamisel.

6.2. Jätkuvad praegused tavad ELi kodanikuühiskonna kaasamiseks komitee töösse, sh eelkõige kontaktrühma tegevus, organiseeritud kodanikuühiskonnaga arutelude korraldamine, kodanikühiskonna panus komitee arvamuste koostamisse, noortetest, kodanikuühiskonna organisatsioonide kutsumine täiskogu istungjärkudel kõnelema ja iga-aastane kodanikuühiskonna nädal.

6.3. 2015. aastal Riias toimunud valitsusväliste organisatsioonide foorumil vastu võetud tegevuskava järelmeetmena koostas komitee kontaktrühm 2018. aastal tegevuskava ELi lepingu artikli 11 lõigete 1 ja 2 rakendamiseks. Üks ettepanekutest oli Euroopa kodanikuühiskonna dialoogi vaatluskeskuse loomine. Komitee võtab selle ettepaneku nõuetekohaselt teadmiseks ([34]).

([31]) www.nodsverige.se/english/.

([32]) Värske Eurobaromeetri uuring näitab rekordiliselt suurt usaldust ELi vastu: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_6126.

([33]) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kodanikuühiskonna dialoogi ja osalusdemokraatia tugevdamine ELis: edasised sammud“ (ettevalmistav arvamus eesistujariigi Belgia taotlusel) (ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

([34]) ELT C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj, punkt 1.11.

6.4. Lõpetuseks kordab komitee oma arvamuses „Kodanikuühiskonna dialoogi ja osalusdemokraatia tugevdamine ELis“ esitatud üleskutset töötada välja kodanikuühiskonna dialoogi strateegia, mille tulemuseks oleks tegevuskava, mis võiks hõlmata eraldi sammast Euroopa demokraatia kaitse paketi osana.

Brüssel, 16. juuli 2025

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Oliver RÖPKE